MINISTERUL SĂNĂTĂŢII AL REPUBLICII MOLDOVA

CENTRUL DE EXCELENŢĂ ÎN MEDICINĂ ŞI FARMACIE „RAISA PACALO''

APROBAT

Direcţie management personal medical

_____

„15" martie 2017

Curriculum modular

ANESTEZIE ŞI TERAPIE INTENSIVĂ CU ÎNGRIJIREA BOLNAVULUI CRITIC

Specialitatea **Medicină** - *91210*
Calificarea **Asistent medical**

Specialitatea **Îngrijirea bolnavilor - 91310**
Calificarea **Asistent medical**

Specialitatea **Obstetrică - 91320**
Calificarea **Moaşă**

Chişinău 2017

Autori

Nicolina GRIGORI, profesor, disciplina Anestezie şi terapie intensivă cu îngrijirea bolnavului critic.

Olimpia FILIMON, profesor, discipline chirurgicale,grad didactic întâi.

Recenzenţi

Nicolae GURSCHI, Doctor în ştiinţe medicale, conferenţiar universitar, catedra Anesteziologie şi reanimatologie nr.2, USMF „N. Testemiţanu" .

Lilia ŢÂGANCIUC, medic anesteziolog - reanimatolog , categorie superioară, şef secţie Anesteziologie, IMSP SCM "Sfânta Treime" .

DISCUTAT

La şedinţa Catedrei Discipline chirurgicale

din "6" 02 2017

Şef catedră _____ **Elena BEDICOV**, grad didactic superior.

APROBAT

La şedinţa Consiliului metodic din 27.02. 2017

Proces verbal nr. 4

COORDONAT

Şef Cabinet Instructiv - Metodic Republican al Ministerului Sănătăţii

_____ **Diana SAVCA**

„13" 03 2017

CUPRINS

I.	Preliminarii.	1
II.	Motivaţia, utilitatea unităţii de curs pentru dezvoltarea profesională.	2
III.	Competenţele profesionale specifice unităţii de curs.	4
IV.	Administrarea unităţii de curs.	4
V.	Repartizarea orientativă a orelor pe unităţi de învăţare.	5
VI.	Unităţile de învăţare.	6
VII.	Studiul individual ghidat de profesor.	12
VIII.	Lucrările practice recomandate.	13
IX.	Sugestii metodologice de formare a competenţelor.	13
X.	Sugestii de evaluare a competenţelor profesionale.	15
XI.	Resursele necesare pentru desfăşurarea procesului de studii.	16
XII.	Resursele didactice recomandate elevilor.	16

I. PRELIMINARII.

Contextul social şi economic. Învăţământul, ca domeniu al activităţii sociale, este influenţat de factori, evenimente, procese ce pot fi atribuite atât mediului intern, cât şi celui extern: cererea ca procesul de învăţământ să vină în întâmpinarea unei naţiuni în domeniul globalizării; acordarea unor autonomii mai largi centrelor de excelenţă şi colegiilor în contextul standardelor naţionale; utilizarea tehnologiilor informaţionale şi comunicaţionale avansate în educaţie; accentul pe studierea individuală, creativitate, rezolvare de situaţii problematizate şi educaţie permanentă etc. Toate aceste influenţe au impulsionat necesitatea modernizării curriculumului la unitatea de curs *Anestezie şi terapie intensivă cu îngrijirea bolnavului critic* bazat pe formarea/dezvoltarea la elevi a unui sistem de competenţe şi abilităţi specifice cu achiziţii valorice menite să formeze absolventului un profil intelectual autentic, să-l motiveze argumentat pentru un comportament flexibil la noile realităţi, necesare pentru optimizarea integrării sociale şi profesionale.
Restructurările actuale ce se produc în medicină modifică şi concepţiile de pregătire a cadrelor medicale medii ce se axează pe:

1. Implementarea Politicii Naţionale de Sănătate în studierea unităţii de curs.
2. Înţelegerea aprofundată a organizării serviciului de anestezie-terapie intensivă, a corelării lui cu specialităţile de profil îngust şi medicina prin Asigurări Medicale Obligatorii de asistenţă medicală.

Statutul. Curriculumului modular *Anestezie şi terapie intensivă cu îngrijirea bolnavului critic* orientează proiectarea, organizarea şi desfăşurarea demersului educaţional în contextul unei pedagogii axate pe competenţe. Curriculumul este un act normativ principal discutat în cadrul şedinţei catedrei Discipline chirurgicale şi aprobat instituţional ca model pedagogic, ce descrie întregul parcurs didactic ce promovează, în mod consecvent principiile şi strategiile didactice, obiectivele şi finalităţile procesului educaţional. Curriculumul este un document de tip proiectiv, care organizează şi monitorizează desfăşurarea eficientă a procesului didactic la modul ce duce la formarea profesională a cadrelor medicale cu studii postsecundare şi postsecundare nonterţiare calificaţi în conformitate cu:

- Cadrul Naţional al Calificărilor;
- Nomenclatorul domeniilor de formare profesională al profesiilor;
- Nomenclatorul domeniilor de formare profesională al specialităţilor şi calificărilor pentru învăţământul profesional tehnic postsecundar şi postsecundar nonterţiar.

Curriculumul modular a fost conceput în corespundere cu prevederile documentelor de politici educaţionale şi în conformitate cu Planul-cadru pentru învăţământul profesional tehnic postsecundar şi postsecundar nonterţiar.
Elementul de bază al curriculumului sunt competenţele ce trebuie formate şi dezvoltate în procesul de formare profesională. Acestea sunt clasificate în următoarele categorii:

- *Competenţe-cheie* – reprezintă un ansamblu multifuncţional, transferabil de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini de care au nevoie toţi membrii societăţii:
- *Competenţe profesionale generale* proprii unui grup de specialităţi înrudite ce trebuie demonstrate în mai multe activităţi profesionale. Sistemul de competenţe profesionale generale asigură succesul/reuşita activităţii profesionale în toate situaţiile de manifestare, influenţând calitatea acestora printr-o corelaţie sistemică.
- *Competenţe profesionale specifice* reprezintă un sistem de cunoştinţe abilităţi şi atitudini care contribuie la realizarea individuală sau în grup a unor sarcini stabilite de contextul activităţii profesionale. Aceste competenţe vor fi formulate în termeni de cerinţe asociate

unei singure profesii, pe care trebuie să le întrunească individul pentru a putea îndeplini anumite lucrări în cadrul unei specialităţi, fiind integrat în muncă.

Funcţiile şi posibilităţile curriculumului.

Curriculumul la unitatea de curs ***Anestezie şi terapie intensivă cu îngrijirea bolnavului critic*** are următoarele funcţii:

- reprezintă actul normativ al procesului de predare–învăţare–evaluare în contextul unei pedagogii axate pe competenţe;
- orientează procesul educaţional spre formare/dezvoltare de competenţe şi abilităţi specifice la elevi;
- asigură repere metodologice privind proiectarea didactică şi desfăşurarea procesului educaţional la disciplină, bazat pe formarea/dezvoltarea de competenţe şi abilităţi specifice;
- profesorul oferă elevului posibilităţi de dezvoltare şi autodezvoltare; de realizare a potenţialul propriu în cunoaştere, comportament, socializare;
- asigură baza aplicării strategiei de evaluare la unitatea de curs;
- asigură baza în elaborarea manualelor la unitatea de curs, a ghidurilor metodologice, a testelor de evaluare etc.

Beneficiarii Curriculumului. Curriculumul este destinat:

- profesorilor din instituţiile medicale de învăţământ (Centrul de Excelenţă în Medicină şi Farmacie, Colegiile de Medicină);
- autorilor de manuale şi ghiduri metodologice;
- elevilor care îşi fac studiile în Centrul de Excelenţă în Medicină şi Farmacie, Colegiile de Medicină la specialitatea Medicină, Îngrijirea bolnavilor, Obstetrică.
- membrilor comisiilor pentru examenele de calificare;
- membrilor comisiilor de identificare, evaluare şi recunoaştere a rezultatelor învăţării, dobândite în contexte nonformale şi informale.

II. MOTIVAŢIA, UTILITATEA MODULULUI PENTRU DEZVOLTAREA PROFESIONALĂ.

Anestezie şi terapie intensivă cu îngrijirea bolnavului critic este unitatea de curs la care se studiază tehnici de îngrijire a bolnavului critic, managementul pacientului în hemotransfuzii, îngrijiri specifice preoperatorii şi postoperatorii în patologiile, prevenirea complicaţiilor acordarea asistenţei de urgenţă în diverse stări critice.

Necesitatea reală de a transforma procesul de învăţământ într-un sistem bine organizat, axat pe intelectul elevului, care îşi are finalitatea sa pregătirea specialiştilor de un înalt nivel profesional, cu o înaltă spiritualitate şi măiestrie profesională, reflectă importanţa studierii unităţii de curs *Anestezie şi terapie intensivă cu îngrijirea bolnavului critic,* care ocupă un loc semnificativ în comun cu alte unităţi de curs clinice. Unitatea de curs *Anestezie şi terapie intensivă cu îngrijirea bolnavului critic* pentru calificarea asistent medical şi moaşe are o importanţă deosebită în formarea viitorului lucrător medical mediu de specialitate, ce vine să stea la straja sănătăţii populaţiei în sectorul primar, în dispensare, CMF, în clinicile de profil chirurgical şi terapeutic.

Valoarea dezvoltativ-formativă a unităţii de curs în obţinerea finalităţilor educaţionale.

Valoarea dezvoltativ-formativă a unităţii de curs constă în:

1. Formarea competenţelor cognitive la unitatea de curs *Anestezie şi terapie intensivă cu îngrijirea bolnavului critic* care vizează utilizarea teoriilor şi a noţiunilor tematice achiziţionate în cadrul educaţiei formale, precum şi a cunoştinţelor obţinute prin experienţa de viaţă cotidiană;

2. Formarea competenţelor profesionale prin aplicarea cunoştinţelor, priceperilor şi deprinderilor practice în domeniul de activitate profesional şi social;
3. Formarea unei conduite care vizează manifestarea valorilor personale la acordarea îngrijirilor medicale pacientului, la menţinerea propriei stări de sănătate, la promovarea modului sănătos de viaţă, competenţe care contribuie la integrarea elevului în condiţiile reale de viaţă.

Principii pedagogice şi didactice.

Curriculumul la unitatea de curs ***Anestezie şi terapie intensivă cu îngrijirea bolnavului critic*** contribuie la formarea la elevi a unei viziuni complexe despre sindroame şi acordarea asistenţei de urgenţă şi îngrijirilor specifice pacientului critic. Principiile didactice care contribuie la eficientizarea demersului educaţional la disciplină sunt:

1. *Principiul centrării activităţii/demersului didactic pe elev* – adaptarea unui demers de învăţare activă, prin propunerea unor activităţi individuale sau în grup, în care elevii să-şi dezvolte independenţa de acţiune, originalitatea şi creativitatea, gândirea logică clinică realizând/desfăşurând activităţile în ritm propriu fiecăruia.
2. *Principiul integrării teoriei cu practica* - în elaborarea curriculumului s-a ţinut cont de faptul că tot ce se studiază în cadrul orelor teoretice se valorifică apoi în cadrul lecţiilor practice preclinice şi clinice. Deprinderile şi abilităţile practice se exersează pe simulatoare la lecţiile practice preclinice. Pentru a realiza acest principiu conţinuturile sunt structurate în sindroame în dependenţă de sistemul de organe afectat şi îngrijirile specifice a pacientului critic.
3. *Principiul individualizării şi diferenţierii în procesului de instruire* – respectarea particularităţilor individuale în formularea sarcinilor este în consens cu învăţământul modern şi democratic. Fiecare elev este o individualitate irepetabilă, de aceea profesorul are menirea să aplice instruirea diferenţiată în conformitate cu calităţile psihice ale elevului. În studierea individuală a conţinuturilor elevul la alegere va elabora referat, plan de îngrijire etc.
4. *Principiul accesibilităţii cunoştinţelor, priceperilor şi deprinderilor practice.*
   Conţinuturile sunt în aşa fel selectate, articulate şi expuse, încât acestea să poată fi asimilate şi valorificate optimal de către elevi.
5. *Principiul sistematizării şi continuităţii în învăţare* - în curriculum tot ceea ce se predă la moment are legătura cu ceea ce s-a studiat până la momentul respectiv. Noţiunile tematice se integrează treptat de la simplu la mai complex într-o consecutivitate logică, ca să fie asigurată continuitatea în actul de predare-învăţare.
6. *Principiul participării active a elevului în actul de instruire.*
   În conceperea elaborării curriculumului s-a ţinut cont de premisa, că elevii sunt mult mai sine stătători, studiază independent şi accentul în învăţare trebuie centrat pe elev care este nu numai un obiect, ci şi subiect al învăţării cointeresat în a cunoaşte şi a face cât mai multe. De aceea sunt prevăzute ore de studiere individuală cu un volum de conţinuturi ce urmează a fi achiziţionate în procesul de predare - învăţare-evaluare.
7. *Principiul funcţionalităţii/utilităţii sociale a procesului didactic* - presupune elaborarea unor situaţii de problemă, cazuri clinice din viaţa reală soluţionarea cărora contribuie la autoformare, la dezvoltare imaginaţiei şi gândirii logice utile în activitatea profesională.
8. *Principiul corelaţiei ştiinţifice interdisciplinare şi intermodulare* - presupune abordarea unui demers didactic interdisciplinar şi intermodular. Pentru studierea acestui modul este necesară studierea prealabilă a următoarelor unităţi de curs:
   F.01.O.011 Anatomia şi fiziologia omului I.
   F.01.O.012 Bacteriologie, virusologie şi parazitologie medicală.
   F.01.O.013 Farmacologie generală.

F.01.O.014 Bazele ştiinţei nursing.
F.02.O.015 Anatomia şi fiziologia omului II.
F.01.O.016 Igienă generală.
F.01.O.017 Îngrijiri medicale individualizate.
S.03 O.020 Semiologia bolilor interne , pneumologie şi cardiologie cu nursing specific
S.03 O.021 Chir urgie generală cu nursing specific
S.04 O.023 Gastroenterologie şi nefrologie cu nursing specific
S.04 O.024 Semiologie chirurgicală cu nursing specific
S.05 O.027 Hematologie,endocrinologie şi reumatologie cu nursing specific
S.05 O.028 Patologia chirurgicală cu nursing specific
S.04 A.036 Neurologie, sănătate mintală şi narcologie cu nursing specific
S.04 A.037 Boli infecţioase cu nursing specific II
S.04 A.03 Îngrijiri paliative
G.01 O.001 Utilizarea calculatorului şi tehnologia comunicaţiilor în specialitate
G.02 O.004 Comunicare şi psihologie medicală

Unitatea de curs *Anestezie şi terapie intensivă cu îngrijirea bolnavului critic* este opţională, structură în cinci unităţi de învăţare şi este destinată formării iniţiale a elevilor.

III. COMPETENŢE PROFESIONALE SPECIFICE UNITĂŢII DE CURS.

1. Asistarea anesteziei generale şi loco-regionale.
2. Efectuarea medicaţiei pacientului critic.
3. Efectuarea resuscitării cardiorespiratorie şi cerebrală.
4. Acordarea îngrijirilor medicale bolnavului critic cu insuficienţă respiratorie acută.
5. Acordarea îngrijirilor medicale bolnavului critic cu insuficienţă cardiovasculară acută.
6. Acordarea îngrijirilor medicale bolnavului critic cu insuficienţă renală acută.
7. Acordarea îngrijirilor medicale bolnavului critic cu insuficienţă hepatică acută.
8. Acordarea îngrijirilor medicale bolnavului critic în stări de comă.
9. Acordarea îngrijirilor medicale bolnavului critic în stări de şoc.
10. Acordarea îngrijirilor medicale bolnavului critic în intoxicaţii acute exogene.
11. Consilierea pacientului critic.
12. Comunicarea cu pacientul şi cu rudele acestuia.
13. Completarea corectă a documentelor medicale.
14. Reorganizarea locului de lucru în sala anestezie-terapie intensivă.

IV. ADMINISTRAREA UNITĂŢII DE CURS.

Specialitatea Medicină - 91210, calificarea Asistent medical

Cod	Denumirea unităţii de curs	Semestrul	Numărul de ore				Modalitatea de evaluare	Numărul de credite
			Total	Contact direct		Lucrul individual		
				Teorie	Practică			
S.05 A.039	**Anestezie şi terapie intensivă cu îngrijirea bolnavului critic**	**V**	**90**	**30**	**30**	**30**	**Examen**	**3**

Specialitatea Îngrijirea bolnavilor - 91310, calificarea Asistent medical

Cod	Denumirea unităţii de curs	Semestrul	Numărul de ore				Modalitatea de evaluare	Numărul de credite
			Total	Contact direct		Lucrul individual		
				Teorie	Practică			
S.09 A.042	**Anestezie şi terapie intensivă cu îngrijirea bolnavului critic**	**IX**	**90**	**30**	**30**	**30**	**Examen**	**3**

Specialitatea **Obstetrică - 91320**, calificarea **Moaşă**

Cod	Denumirea unităţii de curs	Semestrul	Numărul de ore				Modalitatea de evaluare	Numărul de credite
			Total	Contact direct		Lucrul individual		
				Teorie	Practică			
S.05 A.036	**Anestezie şi terapie intensivă cu îngrijirea bolnavului critic**	**V**	**90**	**30**	**30**	**30**	**Examen**	**3**

V. REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR PE UNITĂŢI DE ÎNVĂŢARE.

Nr. crt.	Unităţi de învăţare	Numărul de ore			
		Total	Contact direct		Lucrul individual
			Teorie	Practică	
1.	Anestezia generală şi loco-regională.	14	6	4	4
2.	Terapia lichidiană şi medicamentoasă. Hemostaza şi transfuzia.	16	6	4	6
3.	Resuscitarea cardiorespiratorie şi cerebrală. Suportul vital avansat.	10	4	4	2
4.	Disfuncţii multiple de organe (insuficienţa respiratorie acută, insuficienţa cardiovasculară acută, insuficienţa renală acută, insuficienţa hepatică acută, stări de comă, stări de şoc).	42	12	16	14
5.	Intoxicaţii acute exogene	8	2	2	4
	Total	**90**	**30**	**30**	**30**

VI. UNITĂŢI DE ÎNVĂŢARE.

Unităţi de competenţă	Unităţi de conţinut	Abilităţi
	Anestezia.	
UC 1. Asistarea anesteziei generale şi loco-	1. Noţiune de durere. Teoria nociceptivă. 2. Noţiune de anestezie generală. Indicaţii,	· Interpretarea noţiunii de durere conform teoriei nociceptive. · Explicarea importanţei consultului preanestezic.

regionale.	contraindicaţii. 3. Consultul preanestezic. Noţiune. Evaluarea riscului anestezic. Premedicaţia (scop, substanţe, căi de administrare). 4. Anestezia inhalatorie. Substanţele inhalatorii utilizate. Caracteristica. 5. Intubaţia traheală. Etapele. Materiale necesare. Avantaje. Dezavantaje. Complicaţii. 6. Anestezia intravenoasă. Fazele anesteziei generale. Anestezicele generale intravenoase. Caracteristica. 7. Monitorizarea intraanestezică. 8. Perioada postanestezică imediată. Salonul de trezire. 9.Definiţia anesteziei loco-regionale. 10.Clasificarea anesteziei loco-regionale. 11.Indicaţiile şi contraindicaţiile anesteziei loco-regionale. 12.Anestezicele locale. Caracteristica. 13.Tipuri de anestezie loco-regională. Anestezia epidurală, spinală (rahianestezia) şi tronculară. 14.Complicaţiile anesteziei loco-regionale. Asistenţa medicală de urgenţă şi îngrijirile medicale în complicaţiile anesteziei locale.	· Descrierea anesteziei generale inhalatorii. · Identificarea anesteziei generale intravenoasă. · Caracterizarea anesteziei loco-regională. · Asamblarea şi dezasamblarea corectă a aparatului pentru ventilaţia artificială pulmonară. · Controlul lucrului aparatului în timpul ventilaţiei artificiale pulmonare. · Pregătirea măsuţei anestezistului. · Pregătirea materialelor pentru intubarea traheală. · Decontaminarea utilajului şi instrumentelor pentru anestezia inhalatorie. · Completarea fişei pentru anestezie. · Pregătirea soluţiilor injectabile de preparate anestezice generale. · Recunoaşterea substanţelor anestezice locale şi a modului de utilizare. · Pregătirea materialelor pentru anestezia epidurală. · Pregătirea materialelor pentru anestezia spinală (rahianestezia). · Pregătirea materialelor pentru anestezia tronculară. · Planificarea îngrijirilor medicale în perioada postanestezică. · Monitorizarea durerii acute postoperatorii. · Planificarea asistenţei de urgenţă şi a îngrijirilor medicale în complicaţiile anesteziei intravenoasă şi loco-regională. · Reorganizarea locului de lucru în sala anestezie-terapie intensivă.
Terapia lichidiană şi medicamentoasă. Hemostaza şi transfuzia.		
UC 2. Efectuarea medicaţiei pacientului critic.	1. Tulburări hidroelectrolitice (deshidratări, hiperhidratări, disnatremii, diskaliemii, alterarea metabolismului calciului). Caracteristica. 2. Soluţiile cristaloide. Caracteristica. Avantaje. Dezavantaje. 3. Soluţiile coloide. Caracteristica. Avantaje. Dezavantaje.	· Descrierea tulburărilor hidroelectrolitice. · Caracterizarea soluţiilor cristaloide şi coloide. · Identificarea tipurilor de alimentaţie parenterală a bolnavului critic. · Explicarea indicaţiilor şi contraindicaţiilor pentru transfuzia de componente şi preparate sangvine. · Interpretarea noţiunii de coagulare intravasculară diseminată.

	4. Alimentaţia parenterală a bolnavului critic: alimentaţia orală, alimentaţia enterală, alimentaţia parenterală. Indicaţii. Contraindicaţii. Complicaţii. 5. Soluţii utilizate în alimentarea parenterală (lipide, glucide, proteine, electroliţi).Caracteristica. 6.Componentele şi preparatele sangvine. Caracteristica. 7. Hemotransfuzia. Definiţie. Indicaţii şi contraindicaţii clinice pentru transfuzia de componente şi preparate sangvine în anestezie-terapie intensivă. 8. Coagularea intravasculară diseminată. Definiţie. Forme clinice. Obiective de tratament şi îngrijiri specifice. 9. Reacţiile posttransfuzionale: reacţii pirogene, reacţii febrile, reacţii alergice, reacţii anafilactice. Cauze. Manifestări clinice. Obiective de tratament şi îngrijiri specifice. 10.Complicaţiile posttransfuzionale: şocul posttransfuzional, sindromul transfuziilor masive.Cauze. Manifestări clinice. Obiective de tratament şi îngrijiri specifice acordate pacientului în secţia anestezie-terapie intensivă.	· Pregătirea materialelor pentru puncţie venoasă periferică cu cateter venos periferic. · Efectuarea puncţiei venoase cu cateter venos periferic şi montarea trusei de perfuzie. · Pregătirea materialelor pentru cateterizarea venei subclavie. · Pregătirea materialelor pentru aprecierea presiunii în artera pulmonară. · Întreţinerea liniilor de abord vascular. · Pregătirea materialelor pentru cateterism vezical. · Pregătirea bolnavului pentru hemotransfuzie. · Pregătirea necesarului pentru hemotransfuzie. · Dezgheţarea corectă a plasmei. · Efectuarea probei biologice a compatibilităţii sanguine. · Supravegherea bolnavului în cursul transfuziei. · Documentarea hemotransfuziei. · Planificarea asistenţei de urgenţă şi a îngrijirilor medicale în complicaţiile posttransfuzionale.
Resuscitarea cardiorespiratorie şi cerebrală. Suportul vital avansat.		
UC 3. Efectuarea resuscitării cardiorespiratorie şi cerebrală.	1. Moartea clinică. Cauze. Manifestări clinice. 2. Noţiune de resuscitare cardiorespiratorie şi cerebrală. Fazele resuscitării cardiorespiratorie şi cerebrală. Noţiune de suportul vital bazal şi	· Caracterizarea moarţii clinice. · Interpretarea resuscitării cardiorespiratorie şi cerebrală, a suportului vital bazal şi suportului vital avansat. · Efectuarea hiperextensiei capului şi subluxaţia mandibulei. · Demonstrarea inserţiei pipei Guedel.

	suportul vital avansat. 3. Asigurarea permeabilităţii căilor aeriene. Tehnici şi metode. 4. Menţinerea respiraţiei. Respiraţia artificială. Tehnici şi metode. 5. Refacerea circulaţiei spontane. Lovitura precordială Masajul cardiac extern şi intern. 6. Defibrilarea electrică. Noţiune. Tipuri. Indicaţii. 7. Medicaţia utilizată în resuscitarea cardiorespiratorie şi cerebrală. 8. Complicaţiile resuscitării cardiorespiratorie şi cerebrală. 9. Sindromul postresuscitare. Noţiune. Obiective de tratament şi îngrijiri specifice.	· Pregătirea materialelor pentru inserţia tubului nazofaringian. · Pregătirea materialelor pentru intubarea traheală şi aspiraţia căilor respiratorii . · Efectuarea aspiraţiei orofaringelui şi a nazofaringelui. · Pregătirea materialelor pentru inserţia măştii laringiene. · Exersarea loviturii precardiace. · Simularea masajului cardiac extern pe simulator. · Participarea la defibrilare pe simulator. · Identificarea complicaţiilor resuscitării cardiorespiratorie şi cerebrală. · Descrierea sindromului postresuscitare.
Disfuncţii multiple de organe		
UC 4. Acordarea îngrijirilor medicale bolnavului critic cu insuficienţă respiratorie acută.	1. Noţiune de insuficienţă respiratorie acută. Cauze pulmonare şi extrapulmonare de insuficienţă respiratorie acută. 2. Tipuri de insuficienţă respiratorie acută: hipoxemică, hipercapnică, cronică acutizată. 3. Edemul pulmonar acut. Definiţie. Cauze. Tipuri. Manifestări clinice. Obiective de tratament. 4. Trombembolismul pulmonar. Definiţie. Cauze. Manifestări clinice. Obiective de tratament. 10. Sindromul de detresă respiratorie acută a adultului. Definiţie. Cauze. Manifestări clinice. Obiective de tratament şi îngrijiri specifice acordate pacientului cu insuficienţă respiratorie acută în secţia anestezie-	· Interpretarea noţiunii de insuficienţă respiratorie acută. · Identificarea tipurilor de insuficienţă respiratorie acută. · Recunoaşterea edemului pulmonar acut, trombembolismului pulmonar şi sindromul de detresă respiratorie al adultului. · Aprecierea frecvenţei respiratorii. · Aprecierea tipului de respiraţie. · Administrarea oxigenului cu: sonda sau cateter , masca facială, balonul Ambu. · Aplicarea pulsoximetrului. · Simularea aspirării traheo-bronsice. · Pregătirea materialelor pentru intubarea traheală. · Pregătirea materialelor pentru traheostomie. · Îngrijirea canulei de intubare traheală şi a canulei de traheostomie. · Efectuarea drenajului postural. Materiale necesare. Diverse poziţii ale pacientului. · Administrarea de aerosoli.

	terapie intensivă.	· Planificarea asistenţei de urgenţă şi a îngrijirilor medicale în insuficienţa respiratorie acută. · Interpretarea noţiunii de insuficienţă cardiovasculară acută. · Clasificarea insuficienţei cardiovasculare acută. · Descrierea sindromului coronarian acut, şocului cardiogen şi disritmiile cu potenţial letal imediat. · Aprecierea pulsului arterial la arterele magistrale. · Măsurarea neinvazivă a tensiunii arteriale. · Aplicarea electrozilor pentru monitorizarea electrocardiogramei. · Aplicarea îngrijirilor specifice acordate pacientului cu insuficienţă cardiorespiratorie acută. · Consilierea pacientului critic.
UC 5. Acordarea îngrijirilor medicale bolnavului critic cu insuficienţă cardiovasculară acută.	1. Noţiune de insuficienţă cardiovasculară acută. Cauze cardiace şi extracardiace de insuficienţă cardiovasculară acută. 2. Clasificarea insuficienţei cardiovasculare acute. 3. Sindromul coronarian acut. Definiţie. Cauze. Forme clinice. Manifestări clinice. Complicaţii. Obiective de tratament şi îngrijiri specifice. 4. Şocul cardiogen. Definiţie. Cauze. Manifestări clinice. Obiective de tratament. 5. Disritmiile cu potenţial letal imediat:tahicardiile supraventriculare , 6. tahicardia ventriculară şi torsada vârfurilor. Caracteristica. 7. Îngrijiri specifice acordate pacientului cu insuficienţă cardiovasculară acută în secţia anestezie-terapie intensivă.	
UC 6. Acordarea îngrijirilor medicale bolnavului critic în insuficienţa renală acută.	1. Insuficienţa renală acută. Definiţie. Criteriile RIFLE 2. Cauzele insuficienţei renale acute : prerenale, renale, postrenale. 3. Manifestări clinice în diverse faze ale insuficienţei renale acute.	· Interpretarea definiţiei de insuficienţă renală acută. · Identificarea cauzelor de insuficienţă renală acută. · Recunoaşterea manifestărilor clinice în diverse faze de insuficienţă renală acută. · Stimularea evacuării vezicii urinare.

	4. Obiective de tratament şi îngrijiri specifice acordate pacientului în insuficienţa renală acută în secţia anestezie-terapie intensivă.	· Pregătirea materialelor pentru cateterism vezical. · Monitorizarea bilanţului hidric zilnic şi a diurezei. · Documentarea eliminărilor hidrice. · Pregătirea materialelor pentru conectarea cateterului de hemodializă. · Întreţinerea cateterului de hemodializă. · Aplicarea îngrijirilor specifice acordate pacientului cu insuficienţă renală acută. · Interpretarea definiţiei de insuficienţă hepatică acută. · Identificarea cauzelor de insuficienţă hepatică acută. · Recunoaşterea manifestărilor clinice în insuficienţa hepatică acută. · Pregătătirea materialeleor pentru paracenteză (puncţie abdominală) în ciroza hepatică. · Planificarea îngrijirilor specifice acordate pacientului cu insuficienţă hepatică acută .
UC 7. Acordarea îngrijirilor medicale bolnavului critic în disfuncţia hepatică acută.	1. Disfuncţia hepatică acută. Definiţie. Cauze. 2. Manifestări clinice în diverse categorii de disfuncţii hepatice acute în practica terapiei intensive. 3. Obiective de tratament şi îngrijiri specifice acordate pacientului cu insuficienţă hepatică acută în secţia anestezie-terapie intensivă.	
UC 8. Acordarea îngrijirilor medicale bolnavului critic în stări de comă.	1. Tulburările de conştiinţă. Caracteristica. 2. Noţiune de comă. Cauze. Clasificarea. 3. Examinarea clinică a pacientului în stare de comă. Scala Glasgow. 4. Coma hipoglicemică. Cauze. Manifestări clinice. Obiective de tratament şi îngrijiri specifice. 5. Coma hiperglicemică. Cauze. Manifestări clinice. Obiective de tratament şi îngrijiri specifice. 6. Coma toxică. Cauze. Manifestări clinice. Obiective de tratament şi îngrijiri specifice. 7. Coma traumatică. Cauze. Manifestări clinice. Obiective de tratament şi îngrijiri specifice. 8. Coma vasculară. Cauze. Manifestări clinice. Obiective de tratament şi 9. îngrijiri specifice acordate	· Interpretarea tulburărilor de conştientă. · Clasificarea stărilor comatoase. · Algoritmizarea evaluării stării de conştienţă (scala Glasgow). · Recunoaşterea diferitor tipuri de comă. · Evaluarea pupilelor. · Pregătirea materialelor n pentru puncţia lombară. · Pregătirea materialelor pentru monitorizarea presiunii intracraniene. · Pregătirea materialelor pentru alimentaţia enterală prin sonda nazogastrică. · Prevenirea escarelor de decubit la pacienţii comatoşi. · ÎngrijirEa escarelor de decubit la pacienţii comatoşi. · Aplicarea îngrijirilor specifice pacientului în stare de comă.

	pacientului în stare comatoasă în secţia anestezie-terapie intensivă.	
UC 9. Acordarea îngrijirilor medicale bolnavului critic în stări de şoc.	1. Definiţia stării de şoc. Clasificarea stărilor de şoc. 2. Cauzele şi condiţiile de instalare a stării de şoc. 3. Manifestările clinice generale şi specifice în diverse stări de şoc. 4. Obiective de tratament în şocul hipovolemic, şocul distributiv şi şocul obstructiv. 5. Îngrijiri specifice acordate pacientului în diverse stări de şoc în secţia anestezie-terapie intensivă.	· Clasificarea stărilor de şoc. · Identificarea cauzelor de instalare a stării de şoc. · Recunoaşterea manifestărilor clinice generale şi specifice în diverse tipuri de şoc. · Explicarea obiectivelor de tratament în diverse tipuri de şoc. · Pregătirea materialelor pentru puncţie venoasă periferică cu cateter venos periferic. · Demonstrarea puncţiei venoase cu cateter venos periferic şi montarea trusei de perfuzie. · Pregătirea materialelor pentru cateterizarea venei subclavie. · Întreţinerea liniilor de abord venos. · Pregătirea materialelor pentru aprecierea presiunii venoase centrale. · Planificarea îngrijirilor specifice acordate pacientului în diverse stări de şoc.
Intoxicaţiile acute exogene.		
UC 10. Acordarea îngrijirilor medicale bolnavului critic în intoxicaţii acute exogene.	1. Intoxicaţia acută exogenă. Definiţie. Clasificarea. 2. Evaluarea pacientului cu intoxicaţie acută exogenă. 3. Măsuri generale de tratament în intoxicaţiile acute: îndepărtarea toxicului de la poarta de intrare, îndepărtarea toxicului ingerat, reducerea concentraţiei toxicului din circulaţie, neutralizarea toxicului prin antidoturi. 4. Intoxicaţia acută cu monoxid de carbon. Cauze. Manifestări clinice. Obiective de tratament şi îngrijiri specifice. 5. Intoxicaţia acută cu alcool etilic. Cauze. Manifestări clinice. Obiective de tratament. 6. Intoxicaţia acută cu opiacee. Cauze. Manifestări clinice.	· Interpretarea noţiunii de intoxicaţie acută exogenă. · Clasificarea intoxicaţiilor acute exogene. · Evaluarea pacientului cu intoxicaţie acută exogenă. · Pregătirea materialelor pentru lavajul gastric. · Pregătirea materialelor pentru cateterism vezical. · Administrarea oxigenului cu: sonda sau cateter, masca facială, balonul Ambu. · Aplicarea pulsoximetrului. · Aspiraţia maselor vomitive din căile respiratorii superioare. · Identificarea principalelor grupe de antidoţi. · Pregătirea materialelor pentru clister evacuator. · Efectuarea clisterului evacuator. · Recunoaşterea diferitor tipuri de intoxicaţie acută exogenă. · Participarea la tratamentul şi

	Obiective de tratament şi îngrijiri specifice. 7. Intoxicaţia acută cu ciuperci necomestibile. Sindromul muscarinic şi atropinic. Obiective de tratament. 8. Îngrijiri specifice acordate pacientului cu intoxicaţie acută exogenă în secţia anestezie-terapie intensivă.	îngrijirirea pacientului cu intoxicaţie acută exogenă.

VII. STUDIUL INDIVIDUAL GHIDAT DE PROFESOR.

Materii pentru studiul individual	Produse de elaborat	Modalităţi de evaluare	Termen de realizare
Anestezia			
Echipamentul anestezic. Anestezia cu eter dietilic. Scurt istoric.	Planşe PPT	Prezentarea planşelor, PPT.	2 ore
Disfuncţii multiple de organe			
Algoritmul asistenţei de urgenţă în şocul anafilactic.	PPT	Prezentarea PPT.	2 ore
Noţiune de hemodializă. Scopul. Indicaţii. Contraindicaţii. Aparatul de hemodializă.	Referat	Prezentarea referatului.	2 ore
Statusul astmatic. Definiţie. Cauze. Manifestări clinice. Obiective de tratament. Îngrijiri specifice acordate pacientului în secţia anestezie-terapie intensivă.	Plan de îngrijire	Prezentarea planului de îngrijire	4 ore
Viciile cardiace congenitale şi dobândite.	Referat	Prezentarea referatului.	2 ore
Clasificarea gradelor de encefalopatie hepatică	PPT	Prezentarea PPT.	2 ore
Delirul în serviciul terapiei intensive Moartea cerebrală. Noţiuni generale.	Plan de îngrijire	Prezentarea planului de îngrijire.	2 ore
Algoritmul asistenţei de urgenţă în şocul hipovolemic.	PPT	Prezentarea PPT.	2 ore
Resuscitarea cardiorespiratorie şi cerebrală. Suportul vital avansat.			
Particularităţile resuscitării cardio-respiratorii şi cerebrale la copii. Particularităţile resuscitării cardio-respiratorii şi cerebrale la gravide.	PPT Planşe	Prezentarea planşelor, PPT.	2 ore
Terapia lichidiană şi medicamentoasă. Hemostaza şi transfuzia.			
Medicaţia utilizată în anestezie-terapie intensivă.	PPT	Prezentarea PPT.	2 ore
Erori în procedura de transfuzie (embolismul gazos, trombembolismul, supraîncărcarea circulaţiei). Cauze. Manifestări clinice. Obiective	Plan de îngrijire	Prezentarea planului de îngrijire	4 ore

de tratament. Îngrijiri specifice acordate pacientului în secţia anestezie-terapie intensivă.			
Intoxicaţiile acute exogene.			
Intoxicaţia acută cu substanţe corozive. Cauze. Manifestări clinice. Obiective de tratament.. Îngrijiri specifice acordate pacientului în secţia anestezie-terapie intensivă.	Referat PPT Plan de îngrijire.	Prezentarea planului de îngrijire. Prezentarea referatului. Prezentarea PPT.	4 ore

VIII. LUCRĂRILE PRACTICE RECOMANDATE.

1. Asistarea pacientului în anestezie.
2. Managementul terapiei lichidiene, medicamentoase şi complicaţiilor hemotransfuziei.
3. Efectuarea resuscitării cardiorespiratorie şi cerebrală.
4. Aplicarea îngrijirilor bolnavului critic în insuficienţa cardiorespiratorie acută.
5. Aplicarea îngrijirilor bolnavului critic în insuficienţa hepatorenală acută.
6. Aplicarea îngrijirilor bolnavului critic în stări de comă.
7. Aplicarea îngrijirilor bolnavului critic în stări de şoc.
8. Realizarea îngrijirilor bolnavului critic cu intoxicaţii acute exogene.

IX. SUGESTII METODOLOGICE DE FORMARE A COMPETENŢELOR.

Specificul componentei metodologice aplicată la unitatea de curs constă în caracterul preponderent interactiv al strategiilor didactice. Cadrele didactice sânt libere să-şi aleagă metodologia şi strategia didactică în proiectarea şi desfăşurarea demersului didactic, îşi pot adapta competenţele didactic-metodice şi de specialitate în funcţie de ritmurile de învăţare şi de capacităţile elevilor. De rând cu lecţiile teoretice şi practice în curriculum sunt prevăzute ore de studiu individual ghidate de profesor, care vin să rezolve activitatea de studiere individuală a unităţii de curs. Pentru aceste unităţi de competenţă sunt programate subiecte ce pot fi studiate individual (fără participarea activă a profesorului, dar cu ghidarea lui), cum ar fi activităţi în elaborarea proiectului de educaţie pentru sănătate, referatului, planului de îngrijire a pacientului, prezentări în programul Power Point, rezumate scrise elaborări de postere tematice etc.

Forme de organizare a activităţii didactice.

Practica a acreditat patru forme de organizare a activităţii didactice, fiecare configurând şi etalând, într-un mod specific, conţinuturi, relaţii, suporturi materiale, resurse etc. În cadrul lecţiilor la unitatea de curs ***Anestezie şi terapie intensivă cu îngrijirea bolnavului critic*** se recomandă să fie utilizate următoarele forme de activitate cu elevii: activitatea frontală, activitatea în perechi, activitatea în grup, activitatea individuală.

Activitatea frontală se foloseşte preponderent la lecţiile teoretice, profesorul având funcţia de organizator şi îndrumător al activităţii de învăţare pe care o realizează elevul. Activitatea cu întreaga clasă are pe de o parte menirea să pregătească activitatea de grup sau

individuală, punându-se şi delimitându-se problemele ce trebuie studiate şi clarificate, metodele ce trebuie folosite şi etapele ce trebuie parcurse. Pe de altă parte, cu colectivul întregii clase se dezbat şi rezultatele activităţii de grup şi individuale, se formulează concluzii, se fac generalizări, se apreciază calitatea muncii depuse. Din punct de vedere intelectual, se realizează o omogenitate a colectivului, cu care se lucrează, de aceea se selectează conţinutul şi metodele adecvate particularităţilor tuturor elevilor din clasa respectivă.

În cadrul activităţilor educaţionale mai ales a lecţiilor practice, se pune accentul pe cele de grup, ce presupune operarea subgrupării în cadrul colectivului clasei, în funcţie de obiectivele didactice. În studierea unităţii de curs se foloseşte această formă de activitate în rezolvarea cazurilor clinice, exersarea şi demonstrarea manoperelor practice, elaborarea planurilor de nursing, etc.

Avantajele acestei forme de activitate sunt:

- activizarea activităţii elevilor într-o măsură mai mare;
- stimularea motivaţiei învăţării;
- transformarea elevul în subiect al educaţiei;
- permite valorificarea aptitudinilor şi capacităţilor individuale;
- formează şi dezvoltă spiritul de cooperare şi deschidere spre interacţiune.

Activitatea individuală presupune că, în funcţie de particularităţile psihoindividuale, elevii să fie angajaţi în realizarea unor sarcini de învăţare pe măsura acestora. Ea prezintă marele avantaj de a crea posibilitatea ameliorării şi dezvoltării nivelului de învăţare individual.

Activitatea individuală a elevului la lecţiile de *Anestezie şi terapie intensivă cu îngrijirea bolnavului critic* pe lângă asimilarea individuală a unor cunoştinţe, vizează de asemenea intervievarea şi examinarea pacienţilor, completarea documentaţiei, rezolvarea situaţiilor de problemă, rezolvarea cazurilor clinice, etc. Prin activitatea individuală se evaluează şi progresul realizat de elev.

Metode, tehnici, procedee didactice de predare–învăţare.

Curriculumul la unitatea de curs orientează proiectarea, organizarea şi desfăşurarea demersului educaţional în contextul pedagogiei axate pe formarea competenţelor şi abilităţilor specifice, care contribuie la integrarea elevilor în condiţiile reale ale vieţii.

În procesul educaţional la unitatea de curs competenţele se formează prin sarcini didactice adecvate şi prin adaptarea multiplelor tehnici interactive, care asigură o educaţie formativă, dinamică, motivantă, continuă.

Proiectarea şi realizarea demersului didactic se recomandă de a fi realizată atât în cadrul ERRE, configurat ca un cadru de gândire şi de învăţare propice dezvoltării gândirii critice şi integrării creative a informaţiilor şi conceptelor, cât şi proiectarea clasică ţinând cont de tipul lecţiei, competenţa ce urmează a fi formată, numărul de elevi instruiţi, capacităţile lor individuale de asimilare a conţinuturilor noi, etc.

La etapa de ***evocare*** se folosesc aşa metode de predare-învăţare ca: brainstormingul, explozia stelară, „Ştiu/Vreau să ştiu/Am învăţat", diagrama Venn, blitz interviu, observaţia, discuţia, etc. care permit evaluarea cunoştinţelor pe care elevii le au deja, creează un context motivaţional pentru studiere şi stabilesc scopurile învăţării.

La etapa de ***realizare a sensului*** vor fi utilizate preponderent metodele interactive: mozaicul, SINELG, dezbaterea, jocul de rol, problematizarea, soluţionarea cazurilor clinice, GPP, prelegerea, graffitti, dezbaterea, diagrama Venn, exersarea, simularea, interviul, asociaţii dirijate, PRES, algoritmizarea, turul galeriei, demonstrarea, etc. Avantajele acestor metode sunt:

- elevul e actantul principal, fiind doar ghidat de către profesor;

- formează un stil activ de lucru;
- dezvoltă aptitudini de exprimare; elevii se stimulează reciproc, împărtăşind ideile, discutând şi argumentând;
- dezvoltă spiritul de echipă, toleranţă şi ajutor reciproc;
- dezvoltă competenţe de integrare în societate.

Le etapa de ***reflecţie*** sunt recomandate metodele care permit rezumarea ideilor, interpretarea ideilor, evaluarea cunoştinţelor, permite elevilor să-şi exprime propriile păreri şi atitudini: cvintetul, metoda cubului, metoda ciorchinelui, graficul T, studiul de caz clinic, problematizarea, testarea, acvariul, proiectul, demonstrarea deprinderilor practice etc.

La etapa de ***extindere*** – are loc aplicarea celor studiate în situaţii noi, integrarea achiziţiilor obţinute în soluţionarea altor probleme, în contexte noi pentru aşi dezvolta competenţele, deci are un rol important în formarea diverselor abilităţi practice la subiectele studiate, va extinde aria de aplicativitate a cunoştinţelor.

X. SUGESTII DE EVALUARE A COMPETENŢELOR PROFESIONALE

Evaluarea este un act didactic complex al întregului proces de învăţământ în cadrul căreia acţionează principiul feedback-lui. Curriculumul modernizat impune aplicarea ideilor noi în evaluare continuă/formativă, care să treacă de la evaluarea rezultatelor finale la evaluarea competenţelor deja formate. Evaluarea implică trei componente: controlul, aprecierea şi notarea. Evaluarea se va realiza de către profesor la toate etapele procesului didactic.

Evaluarea iniţială – se va efectua la începutul fiecărei lecţii practice şi teoretice cu scopul stabilirii nivelului de cunoştinţe de reper interdisciplinare şi intradisciplinare, cât şi cu scopul stabilirii nivelului de predare-învăţare în cadrul lecţiei date. Evaluarea formativă - se va efectua pe parcursul lecţiei pe secvenţe mici. Evaluarea sumativă - se va efectua atât la sfârşitul fiecărei lecţii cât şi la sfârşit de semestru în formă de examen.

În procesul de evaluare continuă în cadrul lecţiilor se vor folosi atât metode tradiţionale: chestionarea orală sau scrisă, cât şi metode/tehnici alternative: testarea, probe practice, investigaţia, problematizarea, studiul de caz, jocul de rol, interviul, referatul etc.

În curriculum sunt prevăzute ore de studiu individual la subiectele cu un conţinut mai mare de informaţie, care nu se izbuteşte să se studieze în cadrul lecţiei didactice. Elevii studiază individual acest material, fiind ghidaţi direct de către profesor. Profesorul:

- Indică sarcinile ce urmează a fi executate.
- Indică sursele bibliografice.
- Formulează unele indicaţii privind modalitatea de rezolvare a respectivelor sarcini
- Un rol deosebit i se atribuie profesorului în procesul de informare şi documentare a materialelor ce urmează a fi studiate.
- Poate interveni în verificarea îndeplinirii acestor sarcini.
- Evaluează cantitativ şi calitativ studiul individual.

Evaluarea subiectelor pentru studiere individuală se realizează atât în cadrul orelor speciale conform orarului, cât şi la examene. Elevii prezintă produsele elaborate: referatul, planuri de îngrijire a pacientului, probleme de situaţie şi cazuri clinice soluţionate, fişe de observaţii ale pacienţilor, postere tematice, prezentări în programul Power Point etc, le comentează, argumentează deciziile luate.

Evaluările realizate la finele unităţii de curs vor demonstra nivelul formării competenţelor şi abilităţilor specifice formate la elevi.

XI. RESURSELE NECESARE PENTRU DESFĂŞURAREA PROCESULUI DE STUDII

Cerinţe faţă de sălile de studiu	
Pentru orele teoretice	O sală echipată cu tablă, computer, proiector, conexiune la internet.
Pentru orele practice	Cabinet preclinic dotat cu mijloace didactice şi cu obiecte de îngrijire.

Mijloacele de învăţământ sunt instrumentele didactice menite a facilita transmiterea cunoştinţelor, simularea cu formarea deprinderilor practice, evaluarea achiziţiilor şcolare, aplicarea deprinderilor practice etc. În cadrul studierii unităţii de curs ***Anestezie şi terapie intensivă cu îngrijirea bolnavului critic*** mijloacele de învăţământ solicită şi sprijină gândirea logică clinică, stimulează imaginaţia şi gândirea creativă, sensibilizează atenţia în soluţionarea situaţiilor de problemă, a cazurilor clinice etc. Mijloace didactice cele mai des utilizate în formarea competenţelor la unitatea de curs:

- Curriculumul la unitatea de curs;
- Planul tematic;
- Portofolii didactic-metodice;
- Suportul ştiinţific al lecţiilor teoretice;
- Ghid al lecţiei practice;
- Mijloace TIC audiovizuale – multimedia, calculator, DVD, videoproiector, CD, televizor, calculator sau laptop etc.
- Mijloace audiovizuale - filme didactice, prezentări în programul Power Point, imagini video, foto cazurilor clinice, etc.;
- Tabele, planşe ilustrative, albume, postere, imagini, fotografii etc.;
- Simulatoare didactice, mulaje, machete;
- Instrumente chirurgicale, material de pansament, obiecte de îngrijire, materiale pentru acordarea asistenţei de urgenţă;
- Remedii medicamentoase, preparate antiseptice;

XII. RESURSELE DIDACTICE RECOMANDATE ELEVILOR

Nr. crt.	Denumirea resursei	Locul în care poate fi consultată/ accesată/ procurată resursa
1.	Acalovschi I., *Anestezie clinică.* Ed. a II-a. Cluj-Napoca: Cluseum, 2005.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”
2.	Păun R., ***Insuficienţa hepatică acută,*** Ed. Medicală Bucureşti 1975.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”
3.	Bour A., *Anestezie locală,* Chişinău, 2010.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”
4.	Crivceanschi L., *Urgenţe medicale,*. Chişinău, 2005.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”
5.	Îngrijiri de nursing acordate pacienţilor gravi.Program de educaţie continuă.Baylor University Medical Center, Dallas, 1993.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”
6.	Mozes Carol, *Tehnica îngrijirii bolnavului.* Editura Medicală, Bucureşti, 2007.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”
7.	Chiorean M., Cardan E., Cristea I., ***Medicină intensivă vol.1*** – Ed. PRISMA, Tîrgul Mureş 1999	Biblioteca Ştiinţifică medicală – USMF ”Nicolae Testemiţeanu”

8.	Chiorean M., Cardan E., Cristea I., ***Medicină intensivă vol.2*** – Ed. PRISMA, Tîrgul Mureş 1999.	Biblioteca Ştiinţifică medicală – USMF "Nicolae Testemiţeanu"
9.	Chiorean M., Cardan E., Cristea I., ***Medicină intensivă vol.3*** – Ed. PRISMA, Tîrgul Mureş 1999.	Biblioteca Ştiinţifică medicală – USMF "Nicolae Testemiţeanu"
10.	Titircă L., *Îngrijiri speciale acordate pacienţilor de către asistenţii medicali,* Manual pentru colegiile şi şcolile postliceale sanitare, Ed. a 8-a, Editura Viaţa Medicală, Bucureşti, 2007.	Biblioteca Ştiinţifică medicală – USMF "Nicolae Testemiţeanu"
11.	Titircă L., *Ghid de Nursing cu tehnici de evaluare şi îngrijiri corespunzătoare nevoilor fundamentale, vol. I, II.* Editura Viaţa Medicală Românească, Bucureşti, 2007.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo"
12.	Titircă L., *Urgenţele medico-chirurgicale,* Editura Medicală, Bucureşti, 2007.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo"
13.	Ungureanu E., Stempovscaia E., *Diagnostice nursing în practica clinică,* Chişinău, 2008.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo"